

22. Chekhovych, T. V. Problemni pytannia derzhavnoi vlady v Ukraini. [Problematic issues of state power in Ukraine]. Retrived from: <http://vuzliv.com/content/view/117/112> [in Ukrainian].
23. Baityn, M. Y. (1972). Hosudarstvo y polytycheskaia vlast. [State and political power]. Saratov : SHU
24. Chyrkyn, V.E. (2003). Hosudarstvennoe y munytsypalnoe upravlenye: Uchebnyk. [State and municipal administration: Textbook]. M. : Yuryst [in Russian]
25. Hryn, O.D. (2014). Orhan derzhavnoi vlady yak skladova derzhavnoho aparatu. [Public authority as a component of the state apparatus]. *Naukovi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia*, 11, 11-13 [in Ukrainian].
26. Kunchenko-Kharchenko, V.I., & Pecherskyi, V.H., & Trubin Yu.Iu. (2011). Pravoznavstvo: navchalnyi posibnyk. [Jurisprudence: a textbook]. Kyiv: Kondor. Retrieved from: <https://pidru4niki.com/11750204/pravo/pravoznavstvo> [in Ukrainian].
27. Lialiyuk, O. Yu. (2012). Derzhavnyi aparat yak element mekhanizmu realizatsii publichnoi vlady. [The state apparatus as an element of the mechanism of realization of public power]. *Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia*, 23, 81-92 [in Ukrainian].
28. Nersesiants, V. S. (Ed.). (2004). Problemy obshchei teoryy prava y hosudarstva. [Problems of the general theory of law and the state]. M. : Norma [in Russian]
29. Tsvik, M. V., & Tkachenka, V. D., & Petryshyna, O. V. (2002). Zahalna teoriia derzhavy i prava. [General theory of state and law]. Kh. : Pravo [in Ukrainian].
30. Panov, N. Y. (1997). Slovar termynov po teoryi hosudarstva y prava: ucheb. posobyе. [Dictionary of terms in the theory of state and law: textbook. manual]. Kh. : Osnova [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 19.10.2019

УДК 342.9(045)

Кирилюк Надія Дмитрівна,
спеціаліст правознавства
Державний університет інфоаструктури та технологій

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ

У статті розглядаються особливості адміністративно-правового регулювання цивільної авіації. Відносини, що виникають у зв'язку з використанням повітряного простору за допомогою повітряних суден мають особливий характер і дістали назву цивільна авіація. В статті розкриваються нормативні та організаційно-правові засади регулювання сфери цивільної авіації. Визначаються пріоритетні напрямки розвитку відносно у сфері цивільної авіації. Подаються функції та методи регулювання організаційно-правових засад у сфері цивільної авіації. Систематизується практична частина регулювання цивільної авіації державними органами виконавчої влади.

Сутність адміністративно-правового регулювання характеризується на думку автора наявністю об'єкту, мети, завдань, функцій та принципів. функціями адміністративно-правового регулювання цивільної авіації слід розуміти комплекс взаємопов'язаних напрямків діяльності щодо здійснення цілей та інтересів розробників, виробників авіаційної техніки, повітряних перевізників та їх клієнтів, що стандартизовані різноманітними інструкціями, правилами та порядками. Використовуючи загальні положення представників теорії права та доктринальні погляди вчених-адміністративістів автор надає власне визначення адміністративно-правового регулювання цих відносин. Також надано авторські дефініції об'єкту, мети, завданням, функціям та принципам адміністративно-правового регулювання цивільної авіації.

Щодо принципів адміністративно-правового регулювання цивільної авіації, то їх можна визначити як елемент вихідних засад розвитку і функціонування взагалі історично визначених правових систем, що мають спрямовуюче значення для галузі, становлять своєрідну систему координат та напрями щодо позитивних закономірностей її розвитку, визначають характер та природу механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, які виникають у процесі діяльності фізичних та юридичних осіб у галузі авіації та/або організації повітряного руху України.

Ключові слова: цивільна авіація, адміністративно-правове регулювання, об'єкт, мета, завдання, функції, принципи.

Kyrylyuk N. ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF CIVIL AVIATION OF UKRAINE

The article considers the features of administrative and legal regulation of civil aviation. The relationship arising from the use of airspace by aircraft is of a special nature and is called civil aviation. The article reveals the normative and organizational and legal principles of regulation of civil aviation. The priority directions of development of relations in the field of civil aviation are determined. The functions and methods of regulation of organizational and legal bases in the field of civil aviation are given. The practical part of regulation of civil aviation by state executive bodies is systematized.

The essence of administrative and legal regulation is characterized, in the author's opinion, by the presence of the object, purpose, tasks, functions and principles. functions of administrative and legal regulation of civil aviation should be understood as a set of interrelated activities to achieve the goals and interests of developers, aircraft manufacturers, air carriers and their customers, standardized by various instructions, rules and procedures. scientists-administrators, the author provides his own definition of administrative and legal regulation of these relations. The author's definitions of the object, purpose, tasks, functions and principles

of administrative and legal regulation of civil aviation are also provided.

As for the principles of administrative and legal regulation of civil aviation, they can be defined as an element of the basic principles of development and functioning of historically defined legal systems that have a guiding value for the industry, constitute a kind of coordinate system and directions for positive patterns of its development. administrative and legal regulation of public relations that arise in the process of activities of individuals and legal entities in the field of aviation and / or organization of air traffic in Ukraine.

Key words: civil aviation, administrative-law regulation, object, purpose, tasks, functions, principles.

Постановка проблеми. З появою виробів, здатних переміщуватись у повітряному просторі як в межах території певної держави, так і в міжнародному повітряному просторі перед суверенами та міжнародною спільнотою повстало питання щодо врегулювання нормами права відносин, пов'язаних з діяльністю щодо переміщенням таких виробів зокрема та обслуговуючої інфраструктури взагалі. Такий вид діяльності в подальшому дістав назви «цивільна авіація», «авіаційна галузь», «авіаційна діяльність», «міжнародна цивільна авіація».

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання правового регулювання висвітлені в роботах як представників теорії права (С.С. Алексєєв, О.Ф. Скаун, П.М. Рабинович, О.В. Сурілов, В.В. Копейчиков та ін.), так і науковців адміністративістів, зокрема В.Б.Авер'янова, Ю. П. Битяка, С.Т. Гончарука, В.К.Колпакова, Р.А.Калюжного та ін. Окремі аспекти адміністративно-правового регулювання діяльності авіаційного транспорту, як складової частини транспортної системи країни були у полі зору таких вітчизняних учених як А.В. Філіппов, А.С.Бичков, О.О.Андрєєва, В.О.Чернов.

Метою статті є визначення особливостей адміністративно-правового регулювання діяльності цивільної авіації, його змісту та характеристики, яка опосередковується наявністю об'єкту, мети, завданнями, функціями та принципами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення поняття «адміністративно-правове регулювання», на нашу думку, слід звернутися до більш ширшої категорії – «правове регулювання» і, з урахуванням особливостей суспільних відносин в авіаційній галузі, визначити його характеристики.

Поняття «правове регулювання» є предметом наукових досліджень як теорії права, так і галузевих наук.

У навчальній літературі правове регулювання визначається як здійснюване державою за допомогою права і сукупності правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона і розвиток [1, с. 488].

У Популярній юридичній енциклопедії під правовим регулюванням розуміється здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою їх упорядкування, закріплення, охорони й розвитку, а також вплив на поведінку та свідомість громадян шляхом проголошення їх прав та обов'язків, встановлення певних дозволів та заборон, затвердження певних правових актів тощо [2, с. 369].

Розглядаючи поняття правове регулювання С.С.Алексєєв вказує, що це – не просто дещо інший словесний оборот вислову «право – регулятор», а особлива категорія, змістовна і «теоретично насичена», що очолює специфічний понятійний ряд (до неї входять такі поняття як механізм правового регулювання, правові засоби, правовий режим та ін.) [3, с. 417].

Право як соціальний феномен має особливість спрямовувати свою регулятивну силу на ті суспільні відносини, виникнення та розвиток функціонування яких представляється неможливим без використання правових засобів. Серед різновидів суспільних відносин О.Ф.Скаун виокремлює економічні, політичні, соціально-культурні [1, с.490].

До системи суспільних відносин, що підлягають правовому регулюванню, входять: 1) відносини щодо обміну матеріальними цінностями; 2) відносини з управління суспільством; 3) відносини із забезпечення правопорядку, які виникають внаслідок порушення правил, які регламентують поведінку людей у вказаних сферах [4, с. 27].

В енциклопедичній літературі правове регулювання (від лат. *regulare* – спрямовувати впорядковувати) визначається, як один із основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства і держави. Є різновидом соціального регулювання. Предмет правового регулювання – правові, політичні, економічні та інші суспільні відносини, впорядкування яких не можливе без норм права [5, с. 75].

Об'єктивні чинники розвитку суспільства спонукають до появи нових відносин та виникненню відповідного їх правового регулювання, або ж затвердження правових норм, які опосередковують вже існуючі суспільні відносини. У нашому випадку відносини, пов'язані з використанням повітряного простору задля провадження авіаційної діяльності є особливим різновидом суспільних відносин, який підпадає під особливе правове регулювання. Ця особливість полягає в тому, що у 2011 р. прийнято нова редакція Повітряного кодексу України (далі – ПКУ) [6].

ПКУ містить взаємопов'язані норми-дефініції щодо цивільної авіації: авіаційна діяльність, організація повітряного руху, повітряний рух, повітряний простір України, цивільна авіація (пп.3), 74), 80), 81), 102) ч.1 ст.1 ПКУ). Крім того в п.2 Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про використання повітряного простору України» від 29.03.2002 р. № 401 авіація визначається як галузь, що є складовою частиною транспортної системи країни, підприємства, установи та організації якої незалежно від

форми власності та підпорядкування володіють повітряними суднами та провадять діяльність, пов'язану з використанням повітряного простору [7].

Повітряний кодекс України - єдиний кодифікований акт, норми якого в основному призначені для врегулювання відносин щодо використання повітряного простору за допомогою повітряних суден. Однак із змісту його норм можна зробити висновок, що в сукупності це норми поліфункціонального призначення щодо врегулювання суспільних відносин в галузі цивільної авіації, а кількість норм адміністративного права в системі правового регулювання діяльності цивільної авіації, на нашу думку, є превалюючою. Це підтверджується тезою про те, що «найбільша частка (до 70%) в структурі правових норм повітряного законодавства належить нормам адміністративного права» [8, с.100].

Слід зазначити, що в літературі щодо ролі адміністративно-правових норм у правовому регулюванні суспільних відносин наголошується, що адміністративно-правові норми в деяких випадках можуть здійснювати функції регулятора суспільних відносин не тільки у сфері публічного управління, а й в інших сферах. Так, з їх допомогою забезпечується регулювання фінансових, трудових, екологічних та багатьох інших суспільних відносин [9, с. 117] і, звичайно, відносин в галузі цивільної авіації.

Виходячи з конституційних та положень повітряного законодавства щодо повного та виключного суверенітету України над її повітряним простором – адміністративно-правове регулювання відносин щодо використання повітряного простору цивільною авіацією є переважним та незаперечним.

Адміністративно-правове регулювання передбачає, що суб'єкти влади, як правило, в односторонньому порядку вирішують, а невіддані суб'єкти вправі оскаржити такі рішення [10, с. 69].

Характеризуючи адміністративно-правовий метод регулювання суспільних відносин В.К.Колпаков виокремлює таку його особливість: «Адміністративно-правове регулювання передбачає односторонність волевиявлення одного з учасників відносин. Це волевиявлення юридичне владне, тому йому належить вирішальне значення. Волевиявлення однієї сторони не рівнозначне волевиявленню другої. Пояснюється це перш за все тим, що юридично-владні приписи віднесені до компетенції відповідних суб'єктів виконавчої влади» [11, с. 59-60].

Отже, наявність характеристик авіаційного транспорту, авіаційної діяльності та цивільної авіації, авіації як галузі закріплених в ЗУ «Про транспорт», ПКУ, Положенні про використання повітряного простору України, приписів щодо обов'язковості реєстрації та сертифікації суб'єктів та об'єктів авіаційної діяльності, що містяться в інших нормативно-правових актах авіаційного спрямування дає можливість стверджувати саме про адміністративно-правове регулювання діяльності цивільної авіації. Під останнім слід розуміти організаційно-розпорядчий владний вплив органів виконавчої влади на суспільні відносини в галузі авіації щодо їх упорядкування, закріплення, охорони та розвитку, а також на суб'єктів авіаційної діяльності щодо обов'язковості сертифікації авіаційного персоналу, реєстрації та сертифікації елементів авіатранспортної інфраструктури (повітряних суден та його компонентів, аеродромів, повітряних трас та повітряних ліній) тощо з метою гарантування безпеки авіації, забезпечення інтересів держави, національної безпеки та потреб суспільства і економіки у повітряних перевезеннях та авіаційних роботах.

Визначаючи об'єкт адміністративно-правового регулювання суспільних відносин в енциклопедичній літературі зазначається, що види і обсяг матеріальних та нематеріальних благ, які становлять об'єкт права, визначаються законодавцем і закріплюються у законах та інших нормативно-правових актах. Поняття «об'єкт права фактично є тотожним поняттю «об'єкт правового регулювання»» [12, с. 212-213].

Наявність такого блага як повітряний простір без сумніву передбачає певної деталізації тих вихідних положень, що містяться в зазначених нормативно-правових актах і зокрема відносин, що виникають у зв'язку з використанням повітряного простору цивільною авіацією.

В теорії права значимість правового регулювання (а, на нашу думку і адміністративно-правового регулювання) опосередковується предметом або об'єктом такого регулювання, тобто середовищем, в якому і під впливом особливостей якого право впливає на суспільні відносини [3, с. 449].

Розрізняючи категорії об'єкту та предмету зауважимо, що у нашому випадку під об'єктом слід розуміти все те, з приводу чого виникають авіаційні суспільні відносини, а це - повітряний простір, об'єкти авіатранспортної інфраструктури (повітряні судна, аеропорти, аеродроми, тощо); предмет – суспільні відносини щодо використання повітряного простору за допомогою повітряних суден, надання аеронавігаційної інформації, реєстрації та сертифікації повітряних суден, аеропортів, аеродромів, служб управління повітряним рухом, розробників та виробників авіаційної техніки.

Тобто, об'єктом адміністративно-правового регулювання у нашому випадку будуть матеріальні й нематеріальні блага: повітряний простір, авіаційна техніка та конструкторсько-технологічна документація до неї, різноманітне авіаційне обладнання щодо управління повітряним рухом тощо з приводу яких виникають правовідносини тобто стійкі правові зв'язки між суб'єктами щодо використання повітряного простору за допомогою повітряних суден з метою здійснення повітряних перевезень, виконання авіаційних робіт, обслуговуванням повітряного руху, сертифікацією суб'єктів та об'єктів авіаційної діяльності тощо.

Чинний ПКУ встановлює правові основи діяльності в галузі авіації. А державне регулювання діяльності в цій галузі та використання повітряного простору України спрямоване на гарантування безпеки авіації, забезпечення інтересів держави, національної безпеки та потреб суспільства і економіки у повітряних перевезеннях та авіаційних роботах. Звичайно, державне регулювання поза межами цілеспрямованого впливу

органів держави загальної та спеціальної компетенції на авіаційні відносини неможливо уявити і в цьому аспекті метою адміністративно-правового регулювання є упорядкування, охорона та розвиток зазначених відносин за допомогою всього інструментарію такого регулювання.

Гарантованість мети регулювання, передбачена преамбульними нормами ПКУ досягається шляхом виконання певних специфічних завдань. Такі завдання визначені в Положенні про Міністерство інфраструктури України та Положенні про Державну авіаційну службу України, затверджених Указами Президента України відповідно від 12.06.2011 р. № 581/2011 та від 06.04.2011 р. №398/2011 [13, 14].

Серед завдань Мінінфраструктури України є формування та забезпечення реалізації державної політики у сферах транспорту (в т.ч. авіаційного), використання повітряного простору України. А основними завданнями Державіаслужби України є:

- внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері цивільної авіації та використання повітряного простору;
- реалізація державної політики у сфері цивільної авіації та використання повітряного простору;
- здійснення державного контролю та нагляду за безпекою цивільної авіації;
- організація розроблення нормативно-правової бази для регулювання діяльності у галузі цивільної авіації;
- сертифікація та реєстрація об'єктів і суб'єктів цивільної авіації та ліцензування авіаційних перевезень;
- регулювання використання повітряного простору та організація повітряного руху;
- організація авіаційних перевезень;
- сприяння провадженню зовнішньоекономічної і міжнародно-правової діяльності цивільної авіації.

Тобто завданнями зазначених державних регуляторів охоплено коло питань різнопланового та специфічного характеру, а їх досягнення здійснюється при виконанні ними певних функцій.

В енциклопедичній літературі функції права визначаються як напрями або види впливу права на суспільні відносини. Функції права реалізуються через систему права (галузі, інститути, норми права тощо), через нормативно-правові акти, договори, прецеденти та акти застосування права, а також шляхом відповідної діяльності органів державної влади [5, с. 313].

Представники теорії державного управління під функцією розуміють: стійкий спосіб активної взаємодії речей, за якого зміна одних об'єктів спричиняє зміну інших; роль, що виконується певним елементом соціальної системи для здійснення цілей та інтересів соціальних груп і класів; залежність між різними соціальними процесами, що виражається у функціональній залежності; стандартизована соціальна дія, що регулюється певними нормами і контролюється соціальними інститутами [15, с. 237].

Наявність спеціально уповноваженого державного органу з питань цивільної авіації передбачає державне регулювання діяльності в галузі цивільної авіації відповідно до ч.1 ст.5 ПКУ за такими напрямками:

- 1) здійснення комплексних заходів щодо забезпечення безпеки польотів, авіаційної, екологічної, економічної та інформаційної безпеки;
- 2) створення умов для розвитку авіаційної діяльності, повітряних перевезень та їх обслуговування, виконання авіаційних робіт та польотів авіації загального призначення;
- 3) організація використання повітряного простору України;
- 4) представництво України в міжнародних організаціях цивільної авіації та у міжнародних відносинах з питань цивільної авіації.

Єдиним кодифікованим актом звичайно неможливо «охопити» всі ті напрямки діяльності Державіаслужби, тому деталізований список функцій міститься в Положенні про Державну авіаційну службу України. Спрямованість діяльності цього державного органу доволі широка – від неправових форм (наприклад, узагальнення практики застосування законодавства з питань, що належать до її компетенції та здійснення різноманітного контролю та нагляду) до розроблення та впровадження різноманітних інструкцій, правил та порядків. Загалом на Державіаслужбу відповідно до Положення покладено виконання 301 функції.

Отже під функціями адміністративно-правового регулювання цивільної авіації слід розуміти комплекс взаємопов'язаних напрямків діяльності щодо здійснення цілей та інтересів розробників, виробників авіаційної техніки, повітряних перевізників та їх клієнтів, що стандартизовані різноманітними інструкціями, правилами та порядками.

Здійснення адміністративно-правового регулювання неодмінно має здійснюватися на основі певних постулатів, правил. Такими постулатами, на нашу думку, є принципи.

Представники теорії права по-різному характеризують категорію «принципи права». Так, С.С.Алексєєв зазначає, що поняття «принцип права» проявляє свій пізнавальний потенціал головним чином на тому рівні теоретичного осмислення правової дійсності, на якому розглядаються особливості правових систем того чи іншого історичного типу. Саме тоді принципи права і виступають у якості засад, в яких акумулюються, збираються воєдино, викристалізуються характерні ознаки права тої чи іншої суспільно-економічної формації. Будучи вихідними засадами історично визначених правових систем, принципи права мають спрямовуюче значення у їх розвитку і функціонуванні [16, с. 81]. Інші вважають, що принципи права є відображенням історичного типу права [17, с. 161].

Характеризуючи принципи права як своєрідну систему координат, у рамках якої розвивається право, і одночасно вектор, який визначає напрямок його розвитку О.Ф. Скакун вважає, що вони (принципи) мають

історичний характер, є результатом осмислення закономірностей розвитку суспільства в цілому [1, с. 221, 223].

Для адміністративно-правового регулювання цивільної авіації історичність та закономірність розвитку людства проявляється перш за все, на нашу думку, рівнем розвитку науково-технічного прогресу щодо розробки, виготовлення та використання такого високотехнологічного та наукоємкого виробу, яким є повітряне судно у сучасному розумінні. Здатність таких літальних апаратів переміщуватись у повітряному просторі не тільки в межах державних кордонів, а й поза них спонукало міжнародну авіаційну спільноту закріпити найважливіший принцип міжнародного публічного повітряного права – принцип повного і виключного суверенітету держави над своїм повітряним простором (ст.1 Конвенції про міжнародну цивільну авіацію, 1944 р.) [18].

Наприклад, розглядаючи принцип суверенітету держави над повітряним простором відомий російський науковець в галузі міжнародного повітряного права В.Д. Бордунов зазначає, що цей принцип є первинним ... при вирішенні питань дотримання законів і правил, що регулюють приліт та виліт повітряних суден, прибуття та відправлення с території пасажирів, екіпажів та вантажів, найважливішим атрибутом суверенітету є юрисдикція, в якій знаходить своє втілення верховенство законів і правил держави, встановлених нею по відношенню до своєї території та розташованого над нею повітряного простору [19, с. 41]. А це в свою чергу, на нашу думку, є не що іншим як основоположний принцип адміністративно-правового регулювання – принцип законності.

У спеціальній монографічній праці «Принципи права України» А. М. Колодій дійшов висновку, що «принципи права – це такі правові явища, які безпосередньо пов'язують зміст права з його соціальними основами – тими закономірностями суспільного життя, на яких дана правова система побудована і які вона закріплює» [20, с. 21].

У розумінні В.Б. Авер'янова принципи адміністративного права визначають напрями і механізми адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, характер механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, природу зв'язків, які формуються в процесі цього регулювання [9, с.80, 82].

Щодо принципів адміністративно-правового регулювання цивільної авіації, то їх можна визначити як елемент вихідних засад розвитку і функціонування взагалі історично визначених правових систем, що мають спрямовуюче значення для галузі, становлять своєрідну систему координат та напрями щодо позитивних закономірностей її розвитку, визначають характер та природу механізму адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, які виникають у процесі діяльності фізичних та юридичних осіб у галузі авіації та/або організації повітряного руху України, а їх функціональна спрямованість (принципів) – гарантування безпеки авіації, забезпечення інтересів держави, національної безпеки та потреб суспільства і економіки у повітряних перевезеннях та авіаційних роботах.

Висновки. Отже, проаналізувавши особливості адміністративно-правового регулювання діяльності цивільної авіації, надано визначення останнього та його характеристик, а саме: об'єкту, мети, завданням, функціям та принципам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / О.Ф. Скакун. Пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.
2. Популярна юридична енциклопедія / Кол. Авт.. В.К.Гіжевський, В.В.Головченко... В.С.Ковальський (кер.) та ін. К.: Юрінком Інтер, 2002. 528 с.
3. Алексеев С.С. Право. Азбука. Теория. Философия. Опыт комплексного исследования. М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА, 1998. 810 с.
4. Коссе Д.Д. Правовий режим та механізм правового регулювання: ознаки та співвідношення. Держава і право: зб. наук. праць. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2009. Вип. 44. С. 25-31.
5. Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / [укладачі Ю.С. Шемшученко, М.П. Зюблюк, В.П. Горбатенко та ін.]. К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана. Т. 5: П-С, 2003. 736 с.
6. Повітряний кодекс України від 19.05.2011р. № 3393 VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст.536.
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про використання повітряного простору України» від 29.03.2002р. № 401. Офіційний вісник України. 2002. № 14. Ст.727.
8. Гончарук С.Т. Місце адміністративного права в механізмі правового регулювання відносин в галузі авіації. *Малий і середній бізнес*. 2008. № 1–2. С.98-101.
9. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. 584 с.
10. Бахрах Д.Н. Административное право: учебник / Д.Н. Бахрах, Б.В. Россинский, Ю.Н. Стариков. 3-е изд., пересмотр. и доп. М.: Норма, 2008. 816 с.
11. Колпаков В. К. Адміністративне право України: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
12. Юридична енциклопедія: [у 6 т.] / [укладачі Ю.С. Шемшученко, М.П. Зюблюк, В.П. Горбатенко та ін.]. К.: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана. Т. 4: Н-П, 2002. 717с.
13. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України» від 12.05.2011 р. №581/2011. Офіційний вісник України. 2011. № 37. Ст. 1513.
14. Указ Президента України «Про затвердження Положення про Державну авіаційну службу України» від 06.04.2011 р. №398/2011. Офіційний вісник України. 2011. № 29. Ст. 1233.
15. Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. К.: Атіка, 2009. 608.

16. Алексеев С. С. Общая теория права. В 2-х т. М.: Юридическая литература, 1981. Т. 1. 360 с.
17. Теория государства и права / Под ред. А. И. Денисова. М., 1972, 430 с.
18. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію від 7 грудня 1944 р. Офіційний вісник України. 2004. № 40. Ст. 2667.
19. Бордунов В.Д. Международное воздушное право. Учебное пособие. М.: НОУ ВКШ «Авиабизнес»; изд-во «Научная книга», 2007. 464 с.
20. Колодій А. М. Принципи права України. Монографія. К.: Юрінком, 1998. 208 с.

REFERENCES:

1. Skakun, O.F. (2001). *Teoriia derzhavy i prava: Pidruchnyk*. [Theory of State and Law: Textbook]. Kharkiv: Konsum [in Ukrainian].
2. Hizhevskiy, V.K., & Holovchenko, V.V., & Kovalskiy, V.S. et al. (2002). *Populiarna yurydychna entsyklopediia*. [Popular legal encyclopedia]. K.: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
3. Alekseev, S.S. (1998). *Pravo. Azbuka. Teoriya. Fylosofiya. Opyt kompleksnogo yssledovaniya*. [Alphabet. Theory. Philosophy. Experience of complex research]. M.: Yzdatskaia hruppa NORMA – YNFRA [in Russian]
4. Kosse, D.D. (2009). *Pravovy rehym ta mekhanizm pravovoho rehuliuvaniia: oznaky ta spivvidnoshennia*. [Legal regime and mechanism of legal regulation: features and relations]. *Derzhava i pravo: zb. nauk. prats*, 44, 25-31. [in Ukrainian].
5. Shemshuchenko, Yu.S., & Ziubliuk, M.P., & Horbatenko, V.P. et al. (2003). *Iurydychna entsyklopediia: [u 6 t.]*. [Legal encyclopedia]. K.: Vyd-vo «Ukrainska entsyklopediia» im. M.P. Bazhana [in Ukrainian].
6. *Povitrianyi kodeks Ukrainy № 3393 VI*. [Air Code of Ukraine]. (2011, May 19). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 48-49, 536. [in Ukrainian].
7. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vykorystannia povitrianoho prostoru Ukrainy» № 401*. [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Regulations on the use of airspace of Ukraine"]. (2002, March 29). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 14, 727. [in Ukrainian].
8. Honcharuk, S.T. (2008). *Mistse administratyvnoho prava v mekhanizmi pravovoho rehuliuvaniia vidnosyn v haluzi aviatsii*. [The place of administrative law in the mechanism of legal regulation of relations in the field of aviation]. *Malyi i serednii biznes*, 1–2, 98-101. [in Ukrainian].
9. Averianov, V.B. (Ed.). (2004). *Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: Pidruch.* [Administrative law of Ukraine. Academic course: Textbook]. K.: Vydavnytstvo «Iurydychna dumka» [in Ukrainian].
10. Bakhrakh, D.N. (2008). *Admynystratyvnoe pravo: uchebnyk*. [Administrative law: a textbook]. M.: Norma [in Russian]
11. Kolpakov, V. K. (1999). *Administratyvne pravo Ukrainy: Pidruchnyk*. [Administrative Law of Ukraine: Textbook]. K.: Yurinkom Inter, 1999 [in Ukrainian].
12. Shemshuchenko, Yu.S., & Ziubliuk, M.P., & Horbatenko, V.P. et al. (2002). *Iurydychna entsyklopediia: [u 6 t.]*. [Legal encyclopedia: [in 6 vols.]]. K.: Vyd-vo «Ukrainska entsyklopediia» im. M.P. Bazhana. [in Ukrainian].
13. *Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo infrastruktury Ukrainy» №581/2011*. [Decree of the President of Ukraine "On approval of the Regulations on the Ministry of Infrastructure of Ukraine" №581/2011]. (2011, May 12). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 37, 1513. [in Ukrainian].
14. *Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu aviatsiinu sluzhbu Ukrainy» №398/2011*. [Decree of the President of Ukraine "On approval of the Regulations on the State Aviation Service of Ukraine" №398/2011]. (2011, April 06). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 29, 1233. [in Ukrainian].
15. Malynovskiy, V.Ia. (2009). *Derzhavne upravlinnia: Navchalnyi posibnyk*. [Public Administration: A Textbook]. K.: Atika [in Ukrainian].
16. Alekseev, S. S. (1981). *Obshchaia teoriya prava. V 2-kh t.* [General theory of law. In 2 vols.]. M.: Yurydycheskaia lyteratura
17. Denysov, A. Y. (1972). *Teoriya hosudarstva y prava*. [Theory of State and Law]. M. [in Russian]
18. *Konventsiiia pro mizhnarodnu tsyvilnu aviatsiiu*. [Convention on International Civil Aviation]. (1944, December 07). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, 40, 2667. [in Ukrainian].
19. Bordunov, V.D. (2007). *Mezhdunarodnoe vozdušnoe pravo. Uchebnoe posobyе*. [International air law. Textbook]. M.: NOU VKSh «Avyabiznes»; yzd-vo «Nauchnaia knyha» [in Russian].
20. Kolodii, A. M. (1998). *Pryntsypy prava Ukrainy. Monohrafiia*. [Principles of law of Ukraine. Monograph]. K.: Yurinkom [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 17.10.2019